

MISPLAATST

Van Nell Zink verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos uitgevers

De rotskruiper

Nell Zink

MISPLAATST

Vertaald door
Gerda Baardman

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 3377 4

© 2015 Nell Zink. All rights reserved

© 2016 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,

Amsterdam en Gerda Baardman

Oorspronkelijke titel *Mislaid*

Oorspronkelijke uitgever Ecco

Omslagontwerp Bas van Vuurde

Omslagillustratie © H. Armstrong Roberts/ClassicStock/Getty Images

Foto auteur © Fred Filkorn

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Zonder het fantastische collectief Zeitspiegel Reportagen zou mijn leven er een stuk minder rooskleurig uitzien. Aan de leden en supporters daarvan draag ik dit boek dankbaar op.

*... waar het grauw
De fiere leeuw geketend houdt –
Voor mensen zakt hij door de poten –
Terwijl in de woestijn de groten –
De wilde wezens – samenspannen
Om kracht te geven aan zijn vlammen.*

E.A. Poe, 'Tamerlane'

1

De universiteit van Stillwater lag op de grens tussen hoog- en laagland ten zuiden van Petersburg. De ene helft van de campus lag dus hoger dan de andere en het water boven werd van het water beneden gescheiden door een rotsrichel met verschillende lagen. Het water beneden stond stil, het water boven stroomde omlaag. Het zakte weg in de zanderige grond voordat het de tijd kreeg een beekje te vormen. Daarom heette het huis Stillwater. Het keek uit op een meer dat er roerloos bij lag alsof het met schoppen was uitgegraven en met de hand met klei bekleed. Maar het was er al sinds mensenheugenis. Het had geen zichtbaar afvoerkanaal en er waren nergens aanlegsteigers omdat de steunpalen de kleilaag zouden kunnen beschadigen. Vanwege de bloedzuigers in de modder werd er nooit in gezwommen. Er werd ook niet gevist, want meisjes vissen niet.

Vroeger was het landgoed een plantage geweest. Na de Amerikaanse Burgeroorlog werd het een meisjesschool, daarna een kweekschool voor onderwijzeressen en in de jaren dertig een academie voor vrouwelijke studenten. In de jaren

zestig was het een paradijs voor lesbiennes; meisjes in korte broek stonden tussen het riet te roken, kleine zwarte bloedzuigertjes kapot te knijpen en het risico te lopen dat ze werden weggestuurd, want sigaretten waren verboden en je mocht het meer niet in.

Na de afslag vertakte de weg zich als een bliksemschicht. Je moest echt weten waar Stillwater lag, anders vond je het nooit. Anderen reden naar het plaatsje Stillwater, zetten daar hun auto neer en liepen rond. Een universiteit in zo'n klein plaatsje kon je toch niet missen, dachten ze. Maar de bevolking van Stillwater vond dat je bij die universiteit niets te zoeken had als je niet wist waar zij lag. Het was een droog gebied en het plaatsje was zo klein dat de meeste bedrijven niet eens een uithangbord hadden. Als je zelfs maar je haar wilde laten knippen of – vooral – iets wilde drinken, dan moest je weten waar je moest zijn. Het grootste bord in de regio was dat van de zwarte snackbar aan de snelweg, Bunny Burger. Het bord van de universiteit was aan het hek gespijkerd bij de allerlaatste afslag, waar je de bijgebouwen al zag liggen.

Het hoofdegebouw keek uit op het meer. Daarachter lagen de collegezalen en de studentenflats rond een binnenplaats. Alle meisjes woonden op de campus. Vanaf de rondweg liepen smalle, onverharde paadjes naar de huizen van de docenten, waar stationcars in kuilen onder grote eikenbomen voor de deur stonden.

De reden waarom mensen van buiten naar Stillwater wilden was een beroemde dichter. Die werkte daar als docent Engels en hij genoot zoveel aanzien dat andere beroemde dichters helemaal naar Stillwater kwamen om als gastdocent voor zijn studenten op te treden. Tommy, de goedgebekte

eigenaar van de blanke snackbar in het stadje, duidde hen aan als ‘de internationale flikkerij’ en vroeg steevast of ze mayonaise bij hun koffie wilden.

Peggy Vaillaincourt werd in 1948 in de buurt van Port Royal geboren, ten noorden van Richmond; ze bleef enig kind. Haar ouders waren welgesteld, maar leefden eenvoudig en wijdten zich aan de gemeenschap. Haar vader was geestelijke bij de anglicaanse kerk en godsdienstleraar op een meisjesinternaat. Haar moeder was zijn vrouw – een volledige, veeleisende baan. In die tijd had je nog geen schoolpsychologen of decanen, dus als een meisje ineens geen eetlust meer had of een vrouw zich schuldig voelde na een overtijdbehandeling, wendde ze zich tot mevrouw Vaillaincourt, die zich daardoor belangrijk voelde. De eerwaarde heer Vaillaincourt zelf voelde zich toch altijd al belangrijk, want die stamde af van een familie die John Wilkes Booth onderdak had geboden.

De familie Vaillaincourt woonde in een mooi stenen huis op de campus. Als kind ging Peggy naar de plaatselijke blanke openbare school om iedere schijn van belangenverstrengeling te vermijden. Haar moeder had aan Bryn Mawr gestudeerd en vond het jammer dat ze Peggy niet naar een goede universiteit kon sturen. ‘Kun je je geen instituut voorstellen dat in academisch opzicht wat meer te bieden heeft?’ vroeg ze aan haar dochter. ‘Wat dacht je van Wellesley?’ Maar Peggy wilde naar Stillwater.

Dat kwam zo: haar gymnastieklerares, miss Miller, had iets over haar gymkleden gezegd en daardoor had Peggy zich gerealiseerd dat ze eigenlijk een man had moeten zijn. Gymkleden waren blauw en zaten ruim, maar naarmate je ouder

werd gingen ze minder los zitten en sneden ze in je kruis op een manier die iets leek te suggereren, al wist ze niet wat. Miss Miller was voor haar gaan staan en had de broekspijpen omhooggetrokken om alles wat te fatsoeneren. Ze legde haar grote handen om Peggy's middel en zei dat die gymkleren haar nooit goed hadden gepast en dat ook nooit zouden doen.

Miss Miller was haar dierbaar sinds de dag, in de derde klas, dat ze viel en een tand verloor. Miss Miller trok haar mee naar de wc om het bloed van haar mond te wassen en de tand glipte de afvoer in. 'Daar gaat mijn stuiver van de tandenfee,' had Peggy gezegd. Miss Miller haalde een kwartje uit haar zak. Nog nooit had een volwassene haar in één keer zoveel geld gegeven. Dat moment stond onuitwisbaar in het geheugen van de kleine Peggy gegrift. Haar zakgeld bedroeg negen cent – een stuiver en vijf losse centen waarvan ze er één in de collecteschaal moest leggen.

Het besef dat haar identiteit als meisje op een vergissing berustte, veranderde haar leven niet meteen. Ze kon nog steeds paardrijden, tennissen, mee op padvinderskamp, zonnebaarden vangen en met een luchtbuks op duiven schieten. Rond haar veertiende werd het ingewikkelder. Ze zei tegen haar beste vriendin, Debbie, dat ze na de middelbare school in het leger wilde. Ze kende Debbie van het kamp van de padvinderij. Debbie kwam uit Richmond, een grote stad met veel diversiteit. 'Jij bent thespisch,' hoorde Peggy haar zeggen. 'Ga weg.' Debbie pakte haar deken en liep ermee naar de andere kant van de kamer. Daarna veranderde Peggy's leven. Debbie had haar leren tongzoenen en dansen, want gewapend met die kennis konden ze samen de koninginnen van het debutantenbal worden. En nu dit. Verraad. Debbie heeft nooit

meer een woord tegen haar gezegd. Peggy vertelde het aan haar moeder.

‘Thespisch,’ herhaalde haar moeder verbijsterd. ‘Ach, kindje, iedereen heeft weleens zo’n verliefdheidje.’ Haar moeder behoorde tot de generatie die van mening was dat de eerste liefde van ieder meisje een stoer ouder meisje is. Ze liet Peggy de roman *Cress Delahanty* lezen. Dat werkte averechts. ‘En jij gaat niet, ik herhaal: niet, in het leger. Begrepen? Jij gaat studeren. Zet het uit je hoofd. Later lach je jezelf uit.’ Haar moeder vermoedde dat ze al een vriendinnetje had en vroeg brochures aan over vervroegde toelating tot Radcliffe. Ze geloofde niet in gemengd onderwijs, maar de situatie van haar dochter vroeg om een noodmaatregel.

Maar Peggy had geen vriendinnetje. Ze was een keer op uitnodiging van miss Miller mee geweest naar een barbecue in het natuurreservaat. Er waren alleen vrouwen, geen andere meisjes. Ze herkende de vrouw die door iedereen de klusjesman van de basisschool werd genoemd. Het kwam indirect door haar dat Peggy ‘man’ als de titel van een beroep beschouwde. Ze speelden softbal en namen dat uiterst serieus; ze sloegen de bal zo hard dat het gevaarlijk werd. Peggy slenterde weg voor een potje hoefijzer gooien met de kinderen van de doopsgezinde kerk en reed in hun bus mee naar huis.

Ze begon op school wat meer op de thespianen te letten. Dikke meisjes en aardige jongens met sjaltjes die ze in hun kraag stopten. Ze deed auditie voor een rol in *Our Town*, maar kreeg hem niet. Na afloop ging de toneelclub een milkshake drinken en de regisseur, die in de bovenbouw zat, legde haar uit wat lesbisch betekende. Hij grinnikte veel en schudde vaak zijn hoofd. Alle anderen moesten zo hard lachen dat

Peggy zich ondanks het onderwerp heel onopvallend voelde. Hij fluisterde bijna. 'Jij en je vriendin miss Miller zijn potten. Jij moet naar de pottenkroegen in Washington. Of naar Stillwater.'

'Miss Miller is niet mijn vriendin!'

Het verhaal kwam Peggy's moeder ter ore en miss Miller en de klusjesman werden ontslagen en gedwongen te verhuizen. Peggy hield vol dat miss Miller nooit iets onbehoorlijks had gedaan. Man worden en toneelspelen, dat was haar eigen idee geweest. 'Je hebt gekozen voor een heel moeilijk bestaan,' zei haar moeder. Toen gingen ze de stad in om knippatronen uit te zoeken, want Peggy's debutantenbal stond voor de deur en lesbisch of niet, daarvoor moest je een halflange gebloemde katoenen avondjurk met blote schouders en onderrokken van tule hebben. Een overall was heel geschikt om in het bos op duiven te jagen, maar zelfs Peggy wilde er mooi uitzien op haar eerste bal. Uiteindelijk werd ze zo mooi dat ze er zelf van schrok. Ze stond in onderrok en zijden kousen voor de hoge spiegel in de dameskleedkamer van hotel Jefferson en kreeg een haast onweerstaanbare drang om te masturberen. Ze vond zichzelf het mooiste meisje dat ze ooit had gezien. Maar ze zong alleen: *'I feel pretty, oh so pretty,'* en walste met haar jurk door de kamer alsof die een meisje was. Pinocchia, haar wens kwam uit. Iemand om van te houden. Toen deed ze eind-examen en vertrok naar Stillwater.

Voor de oriëntatieweek knipte ze haar haar kort en ging ze cigarillo's roken. Bij de legerdump had ze nieuwe kleren gekocht. Ze plaatste geen vraagtekens bij de overtuiging uit haar kinderjaren dat ze op meisjes viel en man wilde worden,

en in haar zwarte legerbroek en zwarte coltrui vond ze zichzelf ruig, stoer en intimiderend. Ze zag er aanbiddelijk uit. Door de korte coupe werd haar haar een kroon van zachte ronde krulletjes. Zelf vond ze haar smalle heupen en platte borst jongensachtig, maar in 1965 was dat chic.

En hoe graag ze ook een man wilde zijn, lichaamsbehandling, dikke buiken, boeren en vulgair gedrag vond ze weerzinwekkend. Haar slanke vader droeg sjaaltjes en liet zijn nagels verzorgen. Zijn gezicht was zacht en op de manchetten van zijn overhemden was een monogram geborduurd. Zwarte instappers en witte sokken à la Gene Kelly vond ze het top-punt van potteus arbeiderisme.

De campus was een universum op zich. Daarbuiten had je niets te zoeken. Er kwamen vrienden en vriendinnen van andere universiteiten op bezoek, er waren feestjes en kennismakingsbijeenkomsten, interscolaire sportdagen, een kantine en een winkeltje, zelfs een frisdrankautomaat. Alles was er, net als op een legerbasis. Maar geen militaire training. Niet schoonmaken, niet koken. Het enige wat je hoefde te doen was nadenken over Edna St. Vincent Millay en dat soort bezigheden. Als je iets verkeerd deed, kreeg je geen kritiek. Dan werd je in iemands kamer uitgenodigd, je kreeg sherry aangeboden en ze vroegen of er iets aan de hand was.

Niet te geloven, dacht Peggy. Dit gaat vier jaar zo door en daar betalen mijn ouders voor. Als je Frans als hoofdvak koos, mocht je je derde jaar aan de Sorbonne doorbrengen. Maar de ouderejaars die daarna terugkwamen, maakten een verloren indruk. Er hadden zich in hun afwezigheid nieuwe klikjes gevormd en hun Franse vrienden kwamen nooit langs. Peggy koos Spaans. Ze besloot creatief schrijven als hoofdvak te

nemen. Ze wilde toneelstukken schrijven voor haar mede-thespianen.

Haar kamergenote was een meisje uit Newport News met een vader in Vietnam. Dat meisje was een strenge, beperkende opvoeding gewend. Ze gehoorzaamde Peggy in alles. Als Peggy zei: 'Je wekker gaat te vroeg af,' dan zette ze hem een uur later. Zei Peggy: 'Wat een leuke pyjama,' dan ging ze hem strijken en hield hem het hele weekend aan. Dat maakte haar bepaald niet interessant. Peggy voelde zich meer aangetrokken tot een tweedejaars uit Winchester met een paard in een pensionstal in de heuvels. Die liep altijd in reebruine jodhpurs met korte jodhpurlaarsjes en ontbeet elke dag met ijs, dat de kokkin speciaal voor haar in de vriezer bewaarde. Omdat haar kostbare paard elke middag moest worden bereden mocht ze een auto op de campus hebben. Verder mochten alleen laatstejaars een auto en dan nog alleen als ze cum laude voor hun tentamens waren geslaagd en geen slechte aantekeningen hadden. En aangezien slechte aantekeningen onder de laatstejaars als eretekens golden, was Emily, hoewel pas tweedejaars, de enige studente met een auto. Ze had kunstgeschiedenis als hoofdvak en wilde na haar afstuderen bij haar vader in de zaak, een import-exportbedrijf.

Peggy gaapte haar aan en lachte haar toe tot dat ze werd uitgenodigd naast haar in de Chrysler New Yorker te komen zitten die achter de vroegere koeienstal stond. Emily had het over haar paard. Na een tijdje voelde Peggy, die met haar handen in haar schoot naar Emily zat te kijken en haar uiterste best deed om zich te concentreren en er tegelijk aantrekkelijk uit te zien, haar ziel in opstand komen. Nog nooit had ze buiten de kerk iets gehoord – of zelfs maar ván iets gehoord – wat

ze zo saai vond. Ze probeerde het gesprek op een vak te brengen dat ze allebei volgden. Ze begon over het plaatsje waar ze was opgegroeid. Ze bracht een film ter sprake die ze had gezien en vroeg of Emily die ook kende. Ten slotte zei ze: 'Ik was eigenlijk niet meegegaan om alles over dressuurwedstrijden te horen.'

Dat was een vergissing. Emily keek voor zich uit en zei: 'Dat is dan behoorlijk stom, want je vindt mij leuk en ik wil het daarover hebben.'

Peggy stapte uit en liep het bos in. Ze hoorde het portier dichtslaan en zag Emily om de hoek van de stal weggrijden. De bladeren van de berken begonnen al geel te worden en de klimop kleurde felrood. Peggy troostte zich met die aanblik, zoals ze meende dat een gevoeliger mens zou doen.

De beroemde dichter van de universiteit heette Lee Fleming. Een jonge man die in het stadje was opgegroeid en zijn familie een hoop last had bezorgd. Na kostschool hadden ze hem voor zijn studie naar New York gestuurd, ver weg. Toen ze hoorden wat hij daar allemaal uitvat, stelden ze hem een ultimatum: je houdt op onze naam door het slijk te halen of we trekken je toelage in.

Tot dat moment was het nooit bij Lee opgekomen dat het voordelen kon hebben om een Fleming te zijn. Dat wil zeggen: hij was zich er nooit van bewust geweest dat hij geen eigen geld had.

Zijn ouders waren rijk. Maar hij had alleen verwachtingen en een toelage, geen geld. Zijn vader stelde voor dat hij afgelegen ging wonen. In een villa buiten de stad maakte het niet uit als je een nicht als een paard was. Lees vader was een pessi-

mist. Hij zag gespierd huispersoneel voor zich dat de vreselijkste dingen met Lee deed en hij wilde niet dat voorbijgangers het geschreeuw zouden opvangen. Hij bood hem het huis op de oever van het meer van Stillwater aan, tegenover de universiteit.

Dat was een houten huis in victoriaanse stijl dat Lees grootvader in de crisisjaren voor een appel en een ei had gekocht. Hij had het laten demonteren en op een stenen fundering aan het meer weer laten opbouwen. Het was als zomerhuis bedoeld. Maar het was moeilijk bereikbaar, ver van de bebouwde kom, het stikte er van de horzels en in plaats van een boothuis stond er een bamboebosje aan het water. Er kwam dus nooit iemand. Het stond daar maar ruimte in beslag te nemen op een stuk grond van de familie Fleming. Maar toen er in de Tweede Wereldoorlog sprake van was de bomen te kappen en te verkopen, kon de oude heer Fleming dat toch niet over zijn hart verkrijgen. Het huis lag daar zo mooi tussen die hoge esdoorns en tulpenbomen en het pad naar het water was omzoomd door suggestieve oude bamboestammen zo dik als een frisdrankblikje.

Lee was anders dan zijn familie dacht. Als minnaar was hij trouw en romantisch en hij werd dan ook altijd gekwetst. Maar hij was een notabele. Hij deed alles altijd n et verkeerd. Hij kon een overhemd van de fijnste stof, een grijze broek en keurige veterschoenen aantrekken en er zo mannelijk uitzien als voor een anglicaan maar mogelijk is, maar dan ging hij pal voor een totaal onbekende staan en bleef die recht in de ogen kijken terwijl hij hem of haar over poëzie onderhield. Binnen een maand noemde iedereen in de omgeving hem een poot. Maar hij was een Fleming en een notabele. Hij was onaantast-

baar. Het hoofd van de plaatselijke afdeling van de Klan werkte in de zagerij van zijn vader. De voorganger van de pinkstergemeente woonde in het woonwagenkamp van zijn vader. De meester van de vrijmetselaarsloge Prince Hall was overdag chauffeur op een van de vuilniswagens van zijn vader. Het provinciehuis stond aan een kruising die Fleming Courthouse heette en het benzinestation heette Fleming's American. Niemand misgunde hem openlijk een huis in het bos aan een meer waarin je niet kon vissen.

Lee nam de poëzie serieus. Hij vond dat al het belangrijkste werk van de jaren zestig in Amerika werd geschreven. Dat meende hij werkelijk en hij kon het ook uitleggen. John Ashbery, Howard Nemerov en zijn favoriet, Robert Penn Warren. En de Beat Generation. Hij had ze in New York allemaal ontmoet en ze hadden allemaal een zwak voor knappe zuiderlingen die een heel district bezaten.

Aanvankelijk had Lee niets met de universiteit te maken. Maar toen merkte een bevriende dichter op dat een meisjesuniversiteit in de rimboe uiterst felliniaans klonk, en dat bracht hem op een idee. Hij vroeg aan de sectie Engels of er geld was voor een bezoek van Gregory Corso.

Helemaal uit Richmond kwamen dichters naar hem luisteren. Maar de meisjes bleven koel en afstandelijk, zelfs bij 'Marriage'. Corso ging terug naar New York en vertelde daar dat Lee in een tijdcapsule woonde waar het zuidelijke vrouwbeeld nog rechtovereind stond. Twee uitgevers en een romancier stuurden hun dochters naar Stillwater.

Kortom, de universiteit hielp Lee en Lee hielp de universiteit, en ze vroegen hem een reeks colleges over poëzie te geven. In het begin vroeg hij nog geen salaris. Maar hij vroeg de

universiteit wel de kosten van zijn literaire tijdschrift op zich te nemen, dat de *Stillwater Review* zou gaan heten.

Drie jaar later had de *Stillwater Review* een oplage van duizenden exemplaren, waren tien studentes druk met het beoordelen van de inzendingen en gaf Lee elk semester drie collegereeksen: Engelse poëzie in het najaar of Amerikaanse poëzie in het voorjaar, literatuurkritiek en een schrijfworkshop.

Hij ging per kano naar zijn werk, weer of geen weer. Als hij voor zijn huis aankwam, gleden hij de open plek in de bamboe binnen alsof het een tuinhekje was. Studentes werden nooit uitgenodigd. Er gingen wel verhalen rond. Over John Ashbery, die op een afstand van drie meter een slapend reekalfje had doodgeschoten. Over Howard Nemerov, die mescaline had genomen en pepermuntextract door de spaghetti-saus had gedaan. Om zo'n verhaal te horen moest je iemand kennen die ergens anders studeerde en iemand kende die wel was uitgenodigd – een nichtje dat aan Sarah Lawrence studeerde en een vriendje had met een broer die homo was. Het meer van Stillwater had net zo goed de Berlijnse Muur kunnen zijn.

Eerstejaars mochten nog niet naar de schrijfworkshops van Lee Fleming. Je moest eerst zijn andere colleges hebben gevolgd.

Dat vond Peggy een belachelijk criterium. 'Hoe moet ik poëzie nou begrijpen als ik nog nooit zelf heb geprobeerd een gedicht te schrijven?' vroeg ze in de derde week van haar eerste semester aan Lee in zijn gezellige kamer onder de hakenbalken van het hoofdgebouw.